

Vergaderjaar 2017–2018

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 513

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 december 2017

Tijdens het Algemeen Overleg Veilige Publieke Taak van 1 juni 2016 heeft mijn ambtsvoorganger toegezegd de Kamer te informeren over de uitkomst van een evaluatie van het programma Veilige Publieke Taak (VPT)(Kamerstuk 28 684, nr. 471). Deze treft u aan als bijlage «Evaluatie Programma Veilige Publieke Taak» bij deze brief¹. Met deze brief ga ik ook in op de uitvoering van de motie om de Kamer te informeren over de aanpak van bedreigingen jegens ambtenaren.

In de periode 2007 – 2016 zijn zeven onderzoeken verricht naar de stand van zaken en ontwikkeling van agressie en geweld in de publieke sector. In de periode 2010 – 2016 zijn vijf onderzoeken verricht naar de versterking van het effectief handelen tegen agressie en geweld door burgers tegen politieke ambtsdragers en werknemers in de verschillende bestuurslagen van ons land. Daarnaast heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2009 een onderzoek laten uitvoeren naar de werking van maatregelen die werkgevers in sectoren met een publieke taak nemen. De Evaluatie Programma Veilige Publieke Taak beoogt een beeld te schetsen van deze dertien onderzoeken en beoogt de inzichten te bundelen. Daarmee beschouw ik de toezegging van mijn ambtsvoorganger in 2013 om in 2016 opnieuw een metamonitor te verrichten als ingelost.

Zoals gezegd is bij deze evaluatie gebruik gemaakt van de monitors en onderzoeksresultaten die gedurende de looptijd van het programma VPT zijn gepubliceerd, waaronder de recente TNO-monitor VPT 2016 die reeds eerder is gepubliceerd. Daarnaast is een kwalitatief deel gebaseerd op regionale diepte-interviews. Agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak is een ernstig fenomeen en kan het functioneren van de overheid ontwrichten. De resultaten van het programma VPT hebben in belangrijke mate bijgedragen aan het tegengaan van dit fenomeen.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Evaluatie programma Veilige Publieke Taak

Het programma VPT richtte zich op de aanpak van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak en liep van 2006 tot en met 2016. Met het programma VPT werd een vermindering van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak gestimuleerd (verminderen van het aantal voorvallen met 15%).

De aanpak vond plaats langs drie hoofdlijnen:

- 1) Het stimuleren van de lokale bestuurlijke aanpak en van de aanpak door werkgevers en werknemers op basis van een achttal maatregelen; werkgevers met een publieke taak zijn primair zelf verantwoordelijk voor een veilige werkplek en daarmee voor de aanpak van agressie en geweld tegen hun werknemers.
- 2) Het doorontwikkelen van de preventieve aanpak van agressie en geweld; het delen van de opgedane kennis en versterking van samenwerkingsverbanden
- 3) Het implementeren van de dadergerichte aanpak; de toepassing van de Eenduidige Landelijke Afspraken (hierna ELA) door de politie en het Openbaar Ministerie.

Het programma VPT heeft geresulteerd in het instellen van VPT-regio's en daarmee samenhangend een goed functionerend netwerk van (regionale) VPT-coördinatoren. Er is een divers instrumentarium ontwikkeld om agressie en geweld tegen te gaan, waarmee naast de bestrijding van agressie en geweld tevens bewustwording is gecreëerd dat agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak niet *part of the job* is. Om het ontwikkelde instrumentarium breed beschikbaar te stellen en te houden is de website www.agressievrijwerk.nl gemaakt. Belangrijk resultaat van de inzet van het VPT-programma is dat in alle sectoren expliciet het belang van een goede VPT-aanpak wordt onderkend en ook structureel wordt opgepakt, zij het dat daarbij verschillen bestaan tussen regio's en sectoren. Alhoewel het betreurd wordt door de VPT-regio's dat de financiële bijdrage van het Rijk gestopt is, wordt ook vastgesteld dat werkgevers nu zelf en op eigen wijze in staat zijn hun verantwoordelijkheid te nemen om VPT te waarborgen. Een veilige werkomgeving voor de eigen werknemers vergroot (ook) de kwaliteit van dienstverlening.

De Eenduidige Landelijke Afspraken hebben als doel om op eenduidige, effectieve en snelle wijze daders aan te pakken. Dit betreft onder andere: prioritaire afhandeling van de aangifte, eenduidige registratie, werkgeversaangifte, domiciliekeuze, schadeverhalen op de dader en een verhoogde strafeis (+200%). Bekendheid met de mogelijkheid om aangifte te doen groeit en werknemers vinden beter hun weg met hulp en ondersteuning van de werkgever bij het doen van aangifte. Ook de verhoogde strafeis van plus 200% wordt door de officieren meegewogen bij de beoordeling van de uiteindelijke strafeis en vindt strafverzwaring niet alleen plaats door de strafhoogte maar ook door de strafmodaliteit.

Borging resultaten Veilige Publieke Taak

Om werkgevers in het openbaar bestuur te ondersteunen, zal ik vanuit het Ministerie van BZK de volgende activiteiten blijven ondernemen:

1. Het in stand houden en onderhouden van het netwerk van regionale VPT-coördinatoren;
2. Het (digitaal) beschikbaar houden van kennis en instrumentarium dat is ontwikkeld door het VPT-programma en het faciliteren van verdere kennisontwikkeling en -uitwisseling;
3. Het verbreden van het onderwerp van uitsluitend «agressie en geweld» naar «Integer en Veilig werken»;

4. Afstemming en samenwerking met natuurlijke partners en aanpalend beleid, zoals de aanpak rondom veilig en integer bestuur, het Netwerk Weerbaar Bestuur voor politieke ambtsdragers en het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Ad 1.) Netwerk

Het netwerk dat is ontstaan tijdens het programma VPT waarin VPT-coördinatoren en/of medewerkers verantwoordelijk voor de aanpak van agressie en geweld samenkwamen, is van grote betekenis om de resultaten te behouden en waar mogelijk verder te brengen. Hiervoor wordt twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst georganiseerd waarin kennisdeling en het bespreken van (nieuwe) inzichten centraal staat. Daarnaast wordt vanuit het netwerk nadrukkelijk verbinding gezocht met aanpalende netwerken, zoals het netwerk Weerbaar Bestuur.

Ad 2.) Kennis

Daarnaast zal ik zorg dragen voor de continuïteit van de kennisfunctie van VPT door het actueel houden van de informatie op de website www.agressievrijwerk.nl en de doorontwikkeling van de kennis. Op de website is informatie over het ontwikkelde VPT- instrumentarium te vinden. Tevens worden er desgewenst per regio contactgegevens van VPT-coördinatoren en/of medewerkers verantwoordelijk voor agressievrij werken, op geplaatst om kennisuitwisseling en onderlinge samenwerking mogelijk te maken. Naast het beschikbaar houden van bestaande informatie en kennis wordt op basis van de binnen het netwerk levende behoeften gewerkt aan doorontwikkeling van kennis. Een goed voorbeeld hiervan is het uitwerken van de *best practice* van de gemeente Rotterdam als het gaat om agressievrij werken.

De modelaanpak van de gemeente Rotterdam is gebaseerd op de acht VPT-maatregelen beschreven in de «Handreiking agressie en geweld». Er zal gekeken worden naar de mogelijkheid van het ontwikkelen en verder uitwerken van een aanvullende maatregel: het werken aan *hospitality* binnen de eigen organisatie om normoverschrijdend gedrag te voorkomen. *Hospitality* heeft betrekking op een plezierige en effectieve inrichting van de ontvangstruimte en op een professionele bejegening die de-escalerend kan werken.

Ad 3.) Integer en Veilig werken

In de praktijk is gebleken dat de druk die uitgeoefend wordt op een overheidsmedewerker als er sprake is van normoverschrijdend gedrag, integer handelen en integere besluitvorming in gevaar kan brengen. Daarnaast wordt agressievrij werken vaak ondergebracht bij Arbo. Dit is een te enge opvatting gezien de gevolgen – voor medewerkers én de organisatie – van normoverschrijdend gedrag richting overheidsmedewerkers. In dat kader wordt bezien op welke wijze de positionering van het onderwerp Integer en Veilig werken in de primaire processen van de organisatie kan worden opgenomen.

Ad 4.) Aansluiting en samenwerking

Juist om de resultaten op effectieve wijze te kunnen borgen is het van groot belang om aansluiting te houden bij en af te stemmen met aanpalend beleid en samen te werken met natuurlijke partners op het terrein van VPT. De politie en het Openbaar Ministerie sluiten met de Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA) aan bij de VPT-aanpak en vormt met de «daderaanpak» het sluitstuk van de aanpak.

Ik ben tevens verantwoordelijk voor de aanpak rondom veiligheid en integriteit van politieke ambtsdragers. Hierdoor zijn de randvoorwaarden aanwezig die uitwisseling van kennis en ervaring tussen beide beleids-terreinen mogelijk maken.

Verder wordt naar aanleiding van eerdere signalen van gemeenten over de risico's van ondermijnende criminaliteit een extern onderzoek uitgevoerd naar screening van gemeenteambtenaren. Het onderzoek moet duidelijkheid geven over de bestaande mogelijkheden en relevante juridische kaders, over de aard van de risico's voor de integriteit en over passende maatregelen inclusief eventuele wettelijke uitbreiding van screeningsmethodieken voor (gemeentelijke) werkgevers. Ik zal, zodra de uitkomsten van het onderzoek bekend zijn, bezien of en zo ja welke passende maatregelen getroffen kunnen worden.

Met de hierboven genoemde inzet op het vlak van Integer en Veilig werken worden de resultaten van het beëindigde VPT-programma geborgd. Het is aan de individuele werkgevers om zorg te dragen voor een veilige omgeving waarin medewerkers op integere en veilige wijze hun werk kunnen verrichten. Ik zal dat met de hierboven beschreven activiteiten blijven ondersteunen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren